

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIV TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA
XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

**XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

2025-yil 18-oktabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK
TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2025-yil 18-oktabr

Toshkent – 2025

**MODALLIK BILAN TASDIQ-INKOR KATEGORIYASINING
O‘ZARO MUNOSABATI
THE RELATIONSHIP BETWEEN MODALITY AND THE
CATEGORY OF AFFIRMATION-NEGATION**

DOI: 10.52773/tsuull.conf.2025.18.10/HHOW5386

Shodmonaliyeva Yulduz Akramjon qizi

tayanch doktorant

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat

o‘zbek tili va adabiyoti universiteti,

yshodmonaliyeva@gmail.com

***Annotatsiya.** Ushbu maqolda tasdiq-inkor kategoriyasi falsafa, mantiq va lingvistikaning asosiy o‘rganilish obyekti sifatida qaraladi. Ushbu kategoriyalarning borlik va yo‘qlik kategoriyasi bilan ayni chiziqda tura olmasligi, ya’ni tasdiq va inkor hamda borlik/yo‘qlik ikki ayri kategoriyalar ekanligi izohlanadi. Tasdiq-inkor kategoriyalarining modallik kategoriyasi bilan o‘zaro munosabati o‘rganiladi va bu boradagi ilmiy ishlar hamda ulardagi bir-birini rad etadigan tadqiqotlar haqida fikr yuritiladi. Tadqiqotimizda tasdiq/inkor va modallik kategoriyasi bir turkumga mansub emasligi, modallikning tasdiq va inkor mazmunli gaplarni hosil qilishdagi bir vosita ekanligi xulosasiga kelinadi.*

***Kalit so‘zlar:** Tasdiq-inkor kategoriyasi, modallik kategoriyasi, borlik yo‘qlik, falsafa, mantiq, modallik yuklamalari.*

***Annotatsion.** In this article, the category of affirmation-negation is considered as the main object of study of philosophy, logic, and linguistics. It is explained that these categories cannot stand on the same line with the categories of being and non-being, that is, affirmation and negation, and being/non-being are two separate categories. The relationship between the categories of affirmation and negation and the category of modality is studied, and scientific works in this area, as well as mutually exclusive studies in them, are discussed. In our research, we come to the conclusion that the categories of affirmation/negation and modality do not belong to the same category, that modality is a means of forming sentences with affirmative and negative content.*

***Keywords:** Category of affirmation-negation, category of modality, existence-non-existence, philosophy, logic, modal particles.*

Tasdiq-inkor kategoriyasi falsafa, mantiq va tilshunoslikning asosiy kategoriyalaridan biri bo‘lib, u voqelikning eng muhim xususiyatlari va tomonlari hamda bilish qonuniyatlarining aksidir. Faqatgina lingvistik tasdiq-inkorning umumiy muammolariga emas, balki uni o‘rganish va tavsiflash bilan bog‘liq individual muammolarga bag‘ishlangan ilmiy tadqiqotlar mavjud deb bildik va bu

muammolarni ko'plab tilshunos olimlar o'rganishga urinishganiga guvoh bo'ldik. Ular orasida K. Dondua [Dondua, 1975: 319], E. V. Paducheva [Paducheva, 1981: 23-30], I. M. Kobozeva [Kobozeva, 2000:242]larning tadqiqotlari ancha salmoqlikdir. Monografik xarakterdagi tadqiqotlar orasida esa eng muhimlari sifatida, N. G. Ozerova [Ozerova, 1987: 117] A. I. Baxareva [Baxareva, 1980: 77] kabilarning ilmiy ishlarini keltirishimiz mumkin. Ularda til tizimining turli darajalarida tasdiq-inkor kategoriyasining mohiyatini va uni ifoda etish vositalarini ochib beruvchi: morfologik va derivativ, leksiko-frazeologik, sintaktik yondashuvlar mavjud.

Bugungi kunga kelib, bizni qiziqtirgan ko'plab masalalar bo'yicha qarashlar muntazam ravishda taqdim etadigan bir qator tahliliy xarakterdagi ishlar mavjud va biz rus va boshqa tillar materiallari bo'yicha tasdiq va inkor ma'nolarini ifodalashning o'ziga xos xususiyatlariga bag'ishlangan bir qator dissertatsiyalar mavjudligini hisobga olgan holda ular bilan tanishib chiqdik. Tasdiq va inkor mohiyatan ikki qutbni egallaganligi uchun ularni ifodalovchi shakllarni alohida-alohida o'rganilganiga guvoh bo'ldik. Tilshunos O. Yesperson tilshunoslikda birinchilardan bo'lib A va C nuqtagacha chegara olib, ular orasidagi nuqtalarni darajalab, ya'ni qaysi modal-persuaziv yuklamalar bilan kelsa aniq hamda qaysi modal-persuaziv yuklamalar bilan kelsa taxmin va gumon ma'nolari ko'proq ekanligini tadqiq qilgan [Yesperson, 1958: 404]. Ushbu nuqtalar kesishmasida shubhali B nuqtani ajratib, u yerga taxminan ishonchgacha bo'lgan oraliqdagi yuklamalarni darajalab kiritgan.

Bu borada O. Yespersondan keyin I. A. Nagorniy o'zining bir maqolasida tasdiq va inkor ma'noli gaplarning aniqlik va ishonchlilik darajasini toifalarga bo'lib o'rgangan [Nagorniy, 2014: 197]. Ushbu maqolada modal-yuklamalarning xabar qilinayotgan axborotning ishonchlilik darajasi bilan bog'liq holda so'zlovchining nuqtayi nazarini ifodalovchi vosita sifatidagi funksiyasi tahlil qilinadi. Modal-persuaziv yuklamalar hukmning tasdiq va inkor qutblari orasidagi ishonchlilik darajalari modal shkalasida uning pozitsiyasini belgilashga xizmat qiluvchi vositalar sifatida ko'rib chiqiladi.

Modallik yuklamalari (ishonch):

- **Gumon-taxmin:** *go'yo, balki, axir, ehtimol, qani, nima bo'пти, nima endi* (rus tilidagi: *как бы, чай, авось, небось, никак, поди, что ли*);
- **Shubha-gumon:** *zo'rg'a, ehtimol emas* (rus tilidagi: *едва ли, вряд ли*);
- **Qiyoslash yuklamalari:** *go'yoki, xuddi, chatasi, go'yo, o'xshashi* (rus tilidagi: *будто, как будто, точно, словно, словно бы, вроде, ровно*);
- **O'rtacha-taxminiy (ortiqcha baholovchi):** *zo'rg'a yetmasdi, deyarli, chatasi to'la emas* (rus tilidagi: *едва ли не, вряд ли не, чуть ли не*);
- **So'roq-taxminiy:** *axir, rostmi, haqiqatanmi* (rus tilidagi: *разве, неужели, неужто*);
- **Evidensial (bilvosita ma'lumot ifodalovchi) taxminiy:** *emish, deyishlaricha, go'yoki* (rus tilidagi: *мол, дескать, якобы, де*).

Bu yuklamalar gapni modallikning ishonchlilik darajalari shkalasida, ya'ni tasdiq va inkor ma'nolarining semantik qutblari oralig'ida aniqlik darajasini ifodalashga xizmat qiladi. Ular nutqning aniqlik, taxmin, ishonchsizlik yoki boshqa noaniqlik darajalarini ifodalab, hukmning reallikka yaqinlik darajasini belgilab beradi.

1-chizma. *Taxmin ma'nosidan tasdiqqacha bo'lgan jarayonda modal yuklamalarining qo'llanishi.*

Ushbu tadqiqot nafaqat o'sha davr uchun balki hozirgi zamon uchun ahamiyatli hisoblanadi. Chunki bu yerda modallikning tasdiq va inkor gaplarni hosil qilishdagi o'rni va ahamiyati belgilab berilmoqda.

Modal-persuaziv yuklamalar hukmning tasdiq va inkor qutblari orasidagi ishonchlilik darajalari modal shkalasida uning pozitsiyasini belgilashga xizmat qiluvchi vositalar sifatida ko'rib chiqiladi. O'zbek tilidagi modallarni ham shu kabi darajalab, fikrning inkordan tasdiqqacha bo'lgan nuqtada ketma-ketlikda belgilab chiqilsa, modallikning tasdiq yoki inkor hosil qilishdagi alohida guruhi shakllanadi, deyishimiz mumkin.

Ushbu tadqiqot nafaqat o'sha davr uchun baki hozirgi zamon uchun ahamiyatli hisoblanadi. Chunki bu yerda modallikning tasdiq va inkor gaplarni hosil qilishdagi o'rni va ahamiyati belgilab berilmoqda.

Ye.I. Ivnitkiy, I.A. Nagorniy o'zlarining "Tasdiq/inkor ma'nosi – ishonchlilik modal ma'nosi ifodasining vositasi sifatida" nomli maqolasida kvalifikativ kategoriya sifatida subyektiv modallik muammosini ko'rib chiqadilar. Ushbu hammualliflikdagi maqolada tasdiq/inkorning kategorial maqomi e'tirof etiladi va modallik reprezentatsiyasi aspektida tasdiq/inkorni ifodalash vositalari va usullari xabar beruvchining subyektiv malakasi ko'rsatkichlari sifatida ishonchlilik/ehtimollik qiymatlari: intonatsiya, yuklamalar, sintaktik takror, tasdiq va inkor so'zlar lingvistik tahlil qilinadi. Maqolada kvalifikativ kategoriya sifatida subyektiv modallik masalalari ko'rib chiqiladi. Tasdiq yoki inkor ma'noli fikr keltirilayotgan vaziyatda modallik orqali unga kuchaytirilgan ma'no yuklanishini maqola mualliflari ochib berishgan. Bunday tahlillar mualliflar tomonidan misollar bilan izohlanib o'tiladi.

Tilshunoslikda modallik kategoriyasi gap semantikasining eng muhim belgisi sifatida o'rganiladi. V.G.Gakning qayd etishicha, "tilshunoslikda modallik deganda, odatda, so'zlovchining ifodalanayotgan fikrga munosabatini bildiruvchi

grammatik-semantik kategoriya yoki so‘zlovchining gap mazmuniga bo‘lgan munosabati” [Gak, 1981: 145] tushuniladi. Ushbu obyektiv voqelikni so‘zlovchi baholash tarzida qabul qiladi va uni o‘z ongida aks ettirib, voqelikka bo‘lgan munosabatini har xil semantik kategoriyalar yordamida bayon qiladi. Modallik falsafiy mantiqiy kategoriya sanalib, uning nazariy asoslanishi formal aksiologiyada o‘z aksini topgan. Bu masalaga keyingi yillarda faylasuflar, mantiqshunoslar tomonidan e‘tibor kuchaydi. Falsafada modallik masalasi ijtimoiy-tarixiy, iqtisodiy nuqtayi nazardan o‘rganilib, inson faoliyatining barcha turdagi ko‘rinishlari, ijtimoiy munosabatlari hamda uning tarkibiga kiruvchi tabiiy holatlar baho (modal) munosabatini, baho (modallik) predmetini tashkil etadiki, u yaxshilik va yomonlik, haqiqat va sarob, go‘zallik va manfurlik, tasdiq va inkor, to‘g‘ri va noto‘g‘ri kabi qiymatlardan birini ifodalab keladi, deb ta‘kidlansa, mantiqshunoslar modallik masalasini mantiqiy fikrlash, natija-xulosa ko‘rinishida tadqiq etadilar [Boymatova, 18].

Tasdiq va inkorni ajratishda tilshunos olimlarimiz turli xulosalarga kelishganiga guvoh bo‘ldik. Bu borada M. Asqarova va A. G‘ulomov gapdagi modallika ko‘ra tasdiq yoki inkor mazmunda ekanligini farqlagan bo‘lsalar [Asqarova, 1987: 49].

K. Mo‘minov gapdagi hukmning realligiga e‘tibor qaratgan [Mo‘minov, 1981: 27-30] ekanligini ko‘rib o‘tdik. A. Ahmedov esa “Tasdiq bilan inkor o‘zaro modallik asosida emas, balki ularda ifodalangan obyektiv voqelikdagi munosabatlar asosida, shu munosabatlarning mundarijasi asosida farqlanadi” [Ahmedov, 1979: 29] deb yozadi. Ushbu fikrlarga qo‘shimcha ravishda xorij tilshunosligida Grygiel, Marcinning “Affirmation modality in Bulgarian, Macedonian and Serbian” nomli maqolasida tasdiq va inkor modallikning bir turi siaftida e‘tirof etiladi va uning ifoda vositalariga sintaktik va leksik birliklar sanab o‘tilgan [Grygiel, 2013: 279-296]. Maqolada mualliflar tasdiq yoki inkorni ifodalovchi birliklarni darajalab guruhlariga ajratishadi. Masalan kuchli tasdiqni bildiruvchi morfologik, leksik, sintaktik va semantik shakllar kabi. Zaif tasdiqni yoki inkorni ifodalovchi birliklar kabi guruhlariga ajratib, ularning qaysi xususiyatlar bilan ayni shu guruhda darajalanayotganligini ko‘rsatib berilgan. D. E. Lutfullayeva “tasdiq-inkor gaplarga modallikning alohida turlari sifatida qarash tasdiq-inkor kategoriyasini modallik kategoriyasiga birlashtirishdan dalolat beradi, vaholanki, tasdiq-inkor mustaqil kategoriyadir” [Lutfullayeva, 1997: 140], deb o‘z xulosasini bergan edi. Biz ham tasdiq-inkorni modallik kategoriyasi tarkibiga yoki modallik bilan birgalikda bir butunlik hosil qilishiga qo‘shila olmaymiz. Chunki modallik boshqa bir kategoriya hisoblanadi. Tasdiq-inkor esa alohida kategoriyadir, ya‘ni modallik hukmi tasdiq yoki inkor mazmunida ekanligini aniqlashda muhim hisoblanadi, lekin ular ayni bir funksiyadagi kategoriyalar emas, deb hisoblaymiz. Tasdiq-inkor va modallikning bir-biriga o‘xshash tomoni bo‘lsa-da, bu o‘xshashlik, avvalo, har qanday gapda bir vaqtda modallik bilan birga tasdiq yoki inkorning ham mavjud bo‘lishida ko‘rinadi. Ma‘lumki, hukm shakllanishida modallik ahamiyatli hisoblanadi. Gaplarning tasdiq yoki inkor mazmunda

bo'lishida ham modallikning alohida o'rni bor. Ammo bu degani tasdiq va inkor kategoriyasi bilan modallik kategoriyasi ayni tipga mansub ketegoriyalar degan emas, bizningcha. A. G'ulomov, M. Asqarovalar tasdiq-inkor gaplarni modallikning obyektiv tomoni asosida farqlaydilar, ya'ni gaplarni fikrning voqelikka munosabatini, bu munosabatning xarakterini – modallikni ko'rsatish jihatidan ikkiga – tasdiq va inkor gaplarga ajratadilar. Ba'zi tilshunoslar esa tasdiq-inkor gaplarni subyektiv munosabat asosida farqlaydilar. Tilshunos olim Sh. Ballining qarashlariga ko'ra inkor so'zlovchining gap mazmuniga bo'lgan subyektiv munosabatini aks ettiradi [Balli, 1955: 416].

Tasdiq-inkor gaplarni gap mazmun jihatidan turlarga ajratilishi ham bunday gaplarni modallik nuqtayi nazaridan farqlanganigidan, deyishimiz mumkin. Ayni shu fikrni ya'ni gaplarning tasdiq-inkor gaplarga ajratilishi modallik nuqtayi nazaridan farqlanadigan hodisa ekanligini D. Lufullayeva ham tasdiqlab bergan edi. Zero, fikrning reallik-noreallik jihatidan baholanishi modallik belgisidir. Tilshunos olimlar X. Ismatullayev va S. Rahimovlar esa modallik va tasdiq-inkor kategoriyalarining mustaqil kategoriyalar ekanligini ko'rsatgan holda tasdiq-inkor gaplarni gapning modallikka ko'ra turlari bo'la olmasligini asoslab beradilar [Ismatullayev, 1965: 5]. S. Rahimov tasdiq va inkorning voqelikning predmet va hodisalari o'rtasidagi aloqlarni ifodalashi jihatidan modallikdan farq qilishini bayon qiladi [Rahimov, 1978: 28-30]. Grammatik inkorning mohiyatini o'rgangan olim S. A. Vasileva ham tasdiq va inkor gaplarning farqlanishida so'zlovchining subyektiv bahosi emas, balki obyektiv aloqalar xarakteri asos bo'la olishini ta'kidlaydi [Vasileva, 162]. Tilshunos A. A. Ahmedov ham tasdiq va inkorning modallik asosida farqlanishiga qarshi chiqadi. Uning fikricha, tasdiq va inkor gaplar gapda ifodalangan obyektiv voqelikdagi munosabatlar, shu munosabatlar asosida farqlanadi [Ahmedov, 29]. Bizning fikrimizga ko'ra, muammoga bu tarzda xulosa berilishi bu borada ayrim mavhumliklarni keltirib chiqaradi. Masalan, gapda ifodalangan obyektiv voqelikdagi aynan qanday munosabatlar asosida, nimalar orasidagi munosabatlar asosida tasdiq-inkor gaplar farqlanadi? Bizningcha, avvalo, tasdiq-inkor gaplarning voqelikning qaysi tomonini aks ettirishini aniqlab olish lozim bo'ladi. Shundagina tasdiq-inkor va modallik shakllari orasidagi munosabat aniq bo'ladi. Tasdiq va inkor birliklari va modallik ifodalovchi vositalar aniq bir chegarada alohidalanadi degan fikrga kelamiz.

O'rganilgan manbalardan ma'lum bo'ladiki, tasdiq gaplar voqelikning predmet va hodisalari orasida real aloqa-bog'lanishning mavjudligini, inkor gaplar esa bunday aloqa-bog'lanishining mavjud emasligini bildiradi Shuning asosida tasdiq va inkor gaplar o'zaro oppozitsiya hosil qiladi. Shu narsa ayon bo'ladiki, tasdiq-inkor gaplarni bir-biridan mazmunan farqlashda fikrning voqelikka bo'lgan munosabatining aks etishi ham, so'zlovchining gap mazmuniga bo'lgan subyektiv bahosi ham asos bo'la olmaydi. Hatto, ayrim tasdiq-inkorni ifodalovchi vositalarning gapda modallikni anglatish uchun qo'llanishi ham ular yordamida hosil bo'lgan gaplarni modal gap turlari sifatida qarash uchun asos bo'la olmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Дондуа К. Д. Статьи по общему и кавказскому языкознанию. — М.: Наука, 1975. — 319 с.
2. Падучева Е.В. Презумпции и другие виды неэксплицитной информации в тексте // Научно-техническая информация. Сер. 2. — 1981. — № 11.
3. Кобозева И.М. *Lingvistichekaya semantika: Uchgebnoy posobie*. М.: Editorial URSS, ISBN 5 – 8360 – 0165 – 0. 2000. 352 С.
4. Озерова Н. Г. Средства выражения отрицания в русском и украинском языках. — Киев: Наукова думка, 1978. 117 с.
5. Бахарев А. И. Отрицание в логике и грамматике. — Саратов: Изд-во Саратов - ского ун-та, 1980. 77 с.
6. Есперсен О. Философия грамматики / О. Есперсен — М.: Изд. иностр. л-ры, 1958. 404 с.
7. Нагорный И. А. Корректирующая функция модально-персуазивных частиц // Научные ведомости, Серия Гуманитарные науки. 2014. № 26, 197 с.
8. Гак В. Г. Теоритическая грамматика французского языка, Синтаксис, М., 1981. 145 с.
9. *Boymatova D. V. Modallik kategoriyasining kiritma gapli matnda ifodalanishi.*
10. Фуломов А. Асқарова М. Ҳозирги ўзбек адабий тили. Тошкент: Ўқитувчи, 1987. 49 б.
- Мўминов К. Инкор категориясининг айрим стилистик хусусиятлари // Ўзбек тили ва адабиёти. 1981. — №4, 27–30 б.
11. Аҳмедов А. Ўзбек тилида гапнинг коммуникатив турлари. Тошкент: Фан, 1979. 29 б.
12. *Girgiel, Marcin Affirmation modality in Bulgarian, Macedonian and Serbian // Cognitive studies, Warsaw, 2013. 279-296 p*
13. Лутфуллаева Д.Э. Тасдиқ гапларда инкор ва шаклий-мазмуний номувофиклик: Филол.фан.ном...дис. – Тошкент, 1997. 140 б
14. Айзенштадт Э. И. Место отрицания в строе современного английского языка // Учение записки МОПИ, труды каф. ин. яз. 1959. – Вып. 5. 156 с
15. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Пер. с 3-го фр. изд. Вентцель Е. В., Вентцель Т.В. – М., 1955. 416 с.
16. Х. Х. Исматуллаев. Виды предложения по цели высказывания в современном узбекском языке: Автореф. дис. ...канд. филол. наук. Ташкент, 1965. 5 с.;
17. Рахимов С. Вопросы структурно-типологической характеристики предложения. Ташкент: Фан, 1978. 28-30 с
18. Васильева С. А. Постановке вопроса о так называемом отрицательном наклонении // Сб. раб. Ленинградского технолог. инс. пищев. пром. Ленинград. 1 62 с
19. Аҳмедов А. Кўрсатилган манба. 29 б.

MUNDARIJA

<i>Sirojiddinov Shuhrat</i>	O'zbek tili – xalqaro maydonda!	
I SHO‘BA. O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA TILSHUNOSLIKNING NAZARIY MASALALARI		
<i>Ashirboyev Samixon</i>	O'zbek adabiy tilining tayanch dialektini belgilash yo'lida	6
<i>Hakimova Muhayyo, Rahmatova Feruza</i>	O'zbek tilida kognitiv metonimiya	11
<i>Juraqobilova Xamida</i>	She'riy asarlarda kognitiv metaforalar shakllanishida lingvomadaniy omillarning ta'siri	17
<i>Mustafayev Fizuli</i>	Kino dilində söz birləşməsi və qoşa sözlər haqqında	24
<i>Jabborov Baxrom, Sharipova Sarvinoz, Istamova Shohista.</i>	O'zbek iboralarining milliy mentalitetni ifodalashdagi o'rni	32
<i>Turdiboyev Tohir</i>	Yordamchi so'zlar masalasiga doir ayrim qarashlar	37
<i>Abjalova Manzura</i>	Hozirgi o'zbek tili leksik sathiga doir ba'zi masalalar	42
<i>Sheronov Boyirboy</i>	Sintaktik sathda mazmuniy-shakliy nomutanosiblik haqida	50
<i>Madjidova Dilorom</i>	Современные методы и проблемы прикладного языкознания	54
<i>Tolipova Dildora</i>	Лакуны в узбекских письменных литературных источниках и проблемы их перевода	59
<i>Elova Dilrabo</i>	O'zbek tilshunosligida uslubiy xoslanishni farqlash xususidagi qarashlar	67
<i>Abdullayev Jumanazar</i>	Yangi O'zbekistonning mumtoz tilshunoslik merosi, zamonaviy lingvistik qadriyati	73
<i>Israilova Saodat</i>	Turk va o'zbek tillarida rang bildiruvchi leksemalar semantikasi	84
<i>Kasimova Ziyoda</i>	Cho'lponning "Kecha va kunduz" romanidagi frazeologik birliklarning badiiy-uslubiy tahlili	88
<i>Baxodirova Shaxlo</i>	Lakuna va realiya munosabati	92

<i>Hakimov Dilshod</i>	“Biz” va “o‘z” olmoshlarining o‘zbek tilidagi funksional maqomi: struktur-semantik tahlil	98
<i>Kurbanbayev Otabek, Qodirberganova Dilnura</i>	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	107
<i>Allaquliyeva Qunduz</i>	Ixtionimlarning lingvistik va ekstralingvistik omillar asosida yangi ma’no ifodalashi	113
<i>Isoqulova Qunduz</i>	So‘z-gaplarning noverbal vositalar bilan ifodalanishi	117
<i>Ismayilli Ayshen</i>	Sintaktik yolla yaranan mikrotoponimlar xulasə	122
<i>Davronova Zarnigor</i>	Sadriddin Ayniyning “Sudxo‘rning o‘limi” qissasidagi antroponimlarining kognitiv-semantik tahlili	132
<i>Muzaffarova Zarrina</i>	Metonimiyaning konseptual modellari	136
<i>Yusupova Aziza</i>	Metaforaning she’riy matnlarda aks etishi	140
<i>Mamarasulova Maftuna</i>	Fonosemantik g‘oyalarning rivojlanish bosqichlari	146
<i>Abdurasulova Dilnoza</i>	Ayollar nutqida konnotatsiya va murojaat birliklarining pragmatik xususiyatlari	151
<i>Soqiyeva Shirin</i>	Tilshunoslikda konseptni o‘rganishda til va madaniyatning o‘rni	157
<i>Abruyeva Zaxro</i>	O‘zbek tilidagi murojaat shakllarining konseptual tuzilishi	160
<i>Bovmanova Bashorat</i>	O‘zbek tilida halollik tushunchasining leksik-semantik ifodalanishi	164
<i>Jumaniyozova Charos</i>	Hajm-o‘lchov bildiruvchi sifatlarning nisbiylik xususiyati	168
<i>Xayrullayeva Ra’no</i>	Kichraytirish qo‘shimchalarining nutqdagi ahamiyati	172
<i>Tursunova Sojidxon</i>	“Fayzining amakisi” hikoyasidagi nutqiy akt vositasida ifodalangan ironiyalar tahlili	177

<i>Utegenova O'g'iloy</i>	Badiiy asarlarda tasviriy ifodalar	181
<i>Maxmudova Matluba</i>	Qaratqich kelishigi semantikasiga doir ayrim mulohazalar	185
<i>Xolmamatova Sarvinozxon</i>	Konnotatsiya va konnotativ birliklarning o'rganilganlik darajasi hamda turlari	191
<i>Turg'unboyeva Dilnoza</i>	Zamonaviy tilshunoslikda miqdor kategoriyasining o'rni	199
<i>O'ralova Nargiza</i>	Parsellyatsiya va metaforaning o'zaro aloqadorligi	204
<i>Jabborova Aziza</i>	O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so'zlagan nutqidagi evfemizmlarning morfologik tahlili	209
<i>Odilova Dilobar</i>	Jahon tilshunosligida o'xshatishlarning ilmiy tadqiqi	214
<i>Nazarov Qobilbek</i>	Turli tizimdagi tillarda soma komponentli maqollarning tasniflanishi	218
<i>Mullaboyeva Shirin</i>	Til, estetik tafakkur va didning paremiologik birliklarda ifodalanishi	226
<i>G'aybullayev Erkinjon</i>	O'zbek madaniyatini ifoda etishda lakunalarning roli: Cho'lpon asarlari misolida	230
<i>Oripova Mavluda</i>	Sinestezik metaforalarning lingvomadaniy xarakteri:sinestezik metafora va milliy o'ziga xoslik	240
<i>Otaxonova Sohiba</i>	Antroponimlarning internet va yangi media makonidagi o'rni	245
<i>Shodmonaliyeva Yulduz</i>	Modallik bilan tasdiq-inkor kategoriyasining o'zaro munosabati	250
<i>Sobirova Maftuna</i>	Konchilik terminotizimi va uning o'zbek leksik tizimidagi o'rni	256
<i>Umarova Shahzoda</i>	O'zbek tilshunosligining kombinator lingvistikaning shakllanishidagi o'rni	260
<i>Turg'unova Maftuna</i>	Til taraqqiyotida kognitiv tilshunoslikning o'rni	270
<i>Muratova Nafisa</i>	Tilak va tabrik nutqiy aktida ekstralingvistik	274

	vositalarning o'rni	
<i>Murotov Hamro</i>	Reklama matnlarining tasnifi	280
<i>Normuminov Laziz</i>	Qo'chqor Norqobil hikoyalarida xalqona so'zlashuv, ibora va maqollarning qo'llanishi	285
II SHO'BA. AMALIY TILSHUNOSLIK VA LINGVODIDAKTIKA MUAMMOLARI.		
<i>Xolmanova Zulxumor</i>	Tilning ma'lumotlarni saqlash va yetkazish funksiyasi	289
<i>Qurbonova Munavvara</i>	Ontolingvistika va pragmalolingvistika munosabatida deyktik birliklarning o'rni	297
<i>Ruzibayeva Nigoraxon</i>	Psychological needs in the language classroom	303
<i>Abdurahmonova Muqaddas</i>	Ментальные омонимы в когнитивной лингвистике	308
<i>Umurzoqova Marhabo</i>	Badiiy matnda ayol lisoniy shaxs tiplari xususida	317
<i>Abjalova Manzura</i>	O'zbek tili multikorpusi – zamonaviy ta'limiy tizim	321
<i>Ruzmetova Novval</i>	Роль узбекских народных традиций в социокультурном развитии студентов	326
<i>G'ulomova Nargiza</i>	Alisher Navoiy mualliflik korpusini yaratishda statistik ma'lumotlarning muhimligi	335
<i>Dedaxanova Muazzam</i>	Lingvistik ekspertizaning yuzaga kelishi va shakllanish tarixi	344
<i>Shamsiyeva Manzura</i>	Animatsion filmlarning aksiolingvistik jihatlari	347
<i>Xudaykulova Shaxnoza</i>	O'zbek tili diskursida global qadriyatlarining aksiolingvistik integratsiyasi	353
<i>Ibragimova Sayyora</i>	Псевдонимы узбекских и русских писательниц: генезис, семантика и когнитивные особенности	357
<i>Tilyabayev Kamil</i>	Благодарные: из эмоционального опыта	361

	изучения узбекского языка как второго	
<i>Alimardanov Elyor</i>	Xorazm dialektal zonasining qipchoq shevali areallari	369
<i>Bozorova Sabohat</i>	Gazeta tili va publitsistik janrlarning lingvostilistik xususiyatlari	372
<i>Abduvoxidova Mavzuna</i>	Обучение грамматике в условиях коммуникативного подхода	377
<i>Mamadayupova Vasila</i>	Katta yoshdagilarning xorijiy til o'rganishi	381
<i>Azizova Feruza</i>	Raqamli texnologiyalarning til evolyutsiyasiga ta'siri: XXI asrda yozma va og'zaki muloqotning transformatsiyasi	385
<i>Abdullayeva Roxila</i>	Xarakter ifodalovchi birliklarning freym tahlili	389
<i>Yusupova Shahzoda</i>	Suggestiv nutq ta'sirchanligini oshirishda sifatlarning o'rni	393
<i>Mamirova Xayriniso</i>	Ko'p ma'noli so'zlarni qayta ishlashning gibridd modellari	398
<i>Nabiyeva Parvina</i>	Assotsiativ tezaurus: til tasviri va inson ongining modellashtirilishi	405
<i>O'rinova Zarifa</i>	Iqtiboslarning intertekstual tezaurusda aks etishi	410
<i>Rayimjonova Matluba</i>	Rauf Parfi she'riyati leksikasini chastotali lug'at asosida tadqiq qilish muammolari va yechimlari	414
<i>Turobova Nargiza</i>	Ulug'bek Hamdam ijodining lingvopragmatik tahlilida presuppozitsiya	418
<i>Abdullajonova Madina</i>	"Fiziologik xatolar"ni disgrafiyadan farqlash masalasi	424
<i>Pulatova Umriniso</i>	Yoshlar slengining ayrim o'ziga xos hududiy xususiyatlari	428
<i>Imomova Ismigul</i>	Dramatik matnlarda qo'llanilgan barqaror birikmalar va maqollarning intertekstual ohang va mazmunini boyitishdagi roli	435
<i>Arolova Nafisa</i>	Til o'zlashtirishda leksik portlash hodisasi	440
<i>Tursunboyeva Fayiza</i>	Korpus lingvistikasining diniy matnlardagi o'rni	443

<i>Amrullayeva Mohinur</i>	O'zbek tilidagi ayrim fe'l-atvor frazemalarining semantik tasnifi va uslubiy xususiyatlari	450
<i>Mirnosirova Dilbar</i>	Bolalar verbal assotsiatsiyalarining ayrim sintaktik xususiyatlari	454
<i>Aminova Zilola</i>	Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'zga tili o'quvchilarning nutqini o'stirish	462
<i>Muratova Ademi</i>	Multilingualism and bilingualism in turkic-speaking countries: contemporary challenges and development prospects	466
<i>Umurzakova Zuxraxon</i>	Ona tili darslarida interaktiv raqamli resurslarni tatbiq etishning didaktik qulayligi	472
<i>Maxmudjonova Nargizaxon</i>	Tilshunoslarga bog'lab berilgan tomorqa...	477
III SHO'BA. MADANIYATLARARO MULOQOT VA O'ZBEK TILI TARAQQIYOTI		
<i>Uluqov Nosirjon, Solixodjayeva Xavasxon</i>	O'zbek sayillari va ayrim turk bayramlarining etnolingvistik hamda lingvokulturologik tahlili	481
<i>Mirzodjanova Malika</i>	Сравнительный семантический анализ употребления английских “over”, “above” и их таджикских эквивалентов	489
<i>Komilova Gavharoy</i>	Nutq tadqiqida yangi yondashuvlar	484
<i>Pulatova Zamira</i>	Роль межкультурной коммуникации в процессе изучения языков	497
<i>Moldokulova Elina</i>	Сохранение узбекской культурной идентичности через язык и традиционный костюм в эпоху глобализации	501
<i>Yo'ldoshxonov Javohirbek</i>	Микротопонимы как ономастическая реалия: сравнительный анализ ташкента и лондона	505
<i>Abduqodirova Zebo</i>	The role of lingvocultural competence in the translation of specialized ecological texts. (English and Uzbek languages)	509

<i>Otamirzayeva Sug'diyona</i>	Teaching legal english in uzbek context: challenges of terminology	514
<i>Sayfiyeva Komila</i>	Fitonim komponentli o'zbek va ingliz maqollarining madaniyatlararo qiyosiy tadqiqi	521
<i>Madjidova Maftuna</i>	Лингвосоматические единицы которые характерные для арабской культуры	529
<i>Xasanova Sohijamol</i>	Ingliz va o'zbek tillarida "yaxshilik" va "yomonlik" kategoriyalarining lingvokulturologik tahlili	534
<i>Lafasova Mavjuda</i>	Xorij tilshunosligida o'xshatishlar tadqiqi	539
<i>Olimova Mushtariybonu</i>	O'zbek va ingliz xalq maqollaridagi "omad" va "omadsizlik" konseptlarining qiyosiy tahlili	544
IV SHO'BA. O'ZBEK TILINING XORIJDA O'QITILISHI VA O'ZARO HAMKORLIK MASALALARI		
<i>Akalin Ahmet</i>	<i>Kültür Taşıyıcısı Olarak Özbek Dilinin Diplomatik Fonksiyonu</i>	549
<i>Rahmonqulov Abdunazar</i>	O'zbek va tojik tillari interferensiyasi haqida	555
<i>Rafibayeva Nasiba, Mingboyeva Oypari</i>	Лингвистика и страноведческий аспект в преподавании иностранного языка	559
<i>Xakimova Mavzunadjon</i>	Лингвистическое табу и стратегия эвфемизации в таджикском и английском языках	563
<i>Musurmankulova Shaxribon</i>	Turk tiliga xos ayrim frazemalar tahlili	569
<i>Xodjayeva Mashhura</i>	Влияние глобализационных тенденций на методику обучения иностранным языкам	576
<i>Erkaboyeva Havojon</i>	Translation studies and the internationalization of the uzbek language	581

<i>Axmedova Niluzar</i>	Emotsional leksikaning semantik-pragmatik talqini: ingliz va o'zbek tillari misolida	584
V SHO'BA. TIL TARIXI VA TURKIY TILLAR TADQIQOTLARI		
<i>Seyhan Tanju</i>	Ali Şir Nevâyî ve Üslubunda Fiillerin Yeri	589
<i>Abdushukurov Baxtiyor</i>	O'zbek tilining tarixiy takomili va buguni	604
<i>Rahimi Farhad</i>	Nezrali'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğünün Yanlışıları Üzerine	611
<i>Jafarzade Vahide</i>	Mustafa Zəririn “Siyərün-nəbi” əsəri haqqında bəzi qeydlər	640
<i>Muhammadiyahva Dilafrö 'z</i>	“Boburnoma” parallel korpusini yaratishdagi tarjima tamoyillari	650
<i>Bo'ronov Anvar</i>	Poloves-qipchoq tillari maishiy leksikasi milliy identifikatsiyalash mezoni sifatida	657
<i>Xo'janiyazova Shahnoza</i>	Alisher Navoiyning “Sab' ai sayyor” asaridagi idish-tovoq nomlarining leksik-semantik xususiyatlari	665
<i>Xolmurodova Mushtariy</i>	“Nasoyim ul-muhabbat” asaridagi tibbiy terminlar tahlili	670
<i>Mirzayeva Ulker</i>	Yunan mənəbələrində işlənən Azərbaycan antroponimlərinin leksik-semantik təhlili	676
<i>Babazade Rahshane</i>	Mustafa Zəririn “Yüz hədis və yüz hekayə” əsərində zərflər	684
<i>Yodgorov Hamid</i>	“Qo'noq” umumturkiy leksemasining etimologiyasi	697
<i>O'razova Iqbol</i>	Frazemalar kognitiv semantikaning o'rganish obyektı sifatida	701
<i>Azizzade Turkan</i>	R.O.Şor Yafəs-türk dil əlaqələri haqqında	705
<i>Saygin Muhterem</i>	Klasik Türk Edebiyatının Doğu Sahasında Sevgili İçin Kullanılan Bir İfade Körke Bay (Körkke Bay,	711

	Görge Bay)	
<i>Hamishog'lu Meryem</i>	Türkçenin İlk Sözlüğü Dîvânu Lugâti't-Türk'ten Özbek Türkçesine Bitki Adları	718
<i>Bakirov Qudratillo</i>	Turkiy dunyoda vaqt tushunchasi va uning o'rganilishi	734
<i>Sattorova Shahnoza</i>	O'zbek va turk tillarida bir xil etimologiyaga ega o'simlik nomlarining qiyosiy tahlili	739
<i>Maqsudova Feruza</i>	Muqaddas qadamjo nomlari – onomastika sohasining o'rganish obyekti sifatida	745
<i>Azizova Nilufar</i>	“Devonu lug'otit turk”dagi o'z qatlamga oid ijtimoiy munosabat semali leksemalar	750
<i>O'tkirbek Muhammad Sobir</i>	Arba'in she'rlarda “hayit” so'zining lingvopoetik timsollari	756
<i>Siddiqova Naimaxon</i>	Eskirgan so'zlarning eskirmagan ma'nolari	760
<i>Qasimova Sema</i>	“Kitabi-Dədə Qorqud” matnlərində qadin-kishi müraciət formalarinin üslubi, linqvistik və psixolinqvistik tahlili	766
<i>Turdiyeva Roza</i>	O'zbek, qoraqalpoq va ingliz tillaridagi maqollarda zoonimlarning umumiy va milliy xususiyatlari	774